

EL CASAL DE MICENES

LA MORT I LA VENJANÇA D'AGAMÈMNON

Retorn i mort d'Agamèmnon

Després de la salvatge destrucció de Troia, Agamèmnon, el cap de l'exèrcit grec, va emprendre el retorn a la seva pàtria, Micenes, sense escoltar els mals averanys que llançava Cassandra, la filla del rei Príam que s'enduia com a captiva: Cassandra, tot i saber que la mort d'Agamèmnon i de la seva pròpia mort els esperava a Micenes, va ser forçada a emprendre el viatge. Quan Agamèmnon arriba a Micenes, és enganyosament rebut amb honors divins per la seva esposa Clitemnestra, que estén una catifa porpra sota els peus del rei que torna vencedor. Però dins el seu cor Clitemnestra cova un profund odi contra el seu marit, ja d'ençà que aquest va sacrificar la seva filla Ifigenia.¹ I ara, després que, durant els deu anys que ell ha estat fora, Clitemnestra ha fet i desfet a Micenes, compartint el poder només amb el seu amant Egist, no està disposada a passar a un segon pla ni a acceptar que Agamèmnon entri una concubina a casa.

La reina prepara un bany per al seu espòs i és ella mateixa qui, mentre Agamèmnon és a la banyera, l'immobilitza amb una xarxa i l'assassina amb una destral. A continuació també és morta Cassandra. D'aquesta manera Egist esdevé el nou rei de Micenes.

La venjança d'Orestes i Electra

Deu anys tenia Orestes quan la seva mare va matar el seu pare. Successor legítim d'Agamèmnon, el nen es va salvar d'una mort segura a mans de l'usurpador quan la seva germana Electra el va treure de palau amagat sota la roba i el va lliurar al seu preceptor. Aquest el va conduir fins a Crisa, on regnava Estrofi, un aliat d'Agamèmnon, que el va acollir fins que va tenir disset anys. Així que es veu amb cor d'acomplir el deure de venjar la mort del pare, Orestes abandona Crisa, acompanyat del seu inseparable amic Pílades, fill d'Estrofi.

El primer que fa Orestes és retre ritus funeraris al sepulcre del seu pare i consagrar-li un rínxol, alhora que li promet venjança. Electra, que acudeix també a la tomba, identifica el rínxol del seu germà i, tot seguit de trobar-se, es reconeixen l'un a l'altra. Tots dos ordeixen un pla per portar a terme finalment la venjança que tant de temps havien somiat.

Sense ser reconegut ni per la seva pròpia mare, Orestes es presenta a palau com un enviat d'Estrofi per tal de comunicar a Clitemnestra la suposada mort del seu fill en una cursa de carros. La reina, tot dissimulant la joia per la notícia, crida Egist perquè la senti de la mateixa veu del missatger.

Orestes aprofita l'ocasió de trobar-lo desprotegit per matar-lo a cops d'espasa. Immediatament després es dona a conèixer a la seva mare i també l'assassina, desoïnt les súpliques desesperades que li adreça.

Encalçat per les Erinies

Consumat l'assassinat de la seva mare, Orestes és perseguit sense pietat per les Erinis, que reclamen la seva sang per castigar el terrible crim comès. Les Erinis o Fúries eren les negres deesses infernals de la venjança i dels remordiments, nascudes de la sang dels genitals amputats d'Úranos. Els mortals no gosaven ni pronunciar el seu odiós nom i les anomenaven Eumènides (*bondadoses*), per no despertar la seva ira. Segons la tragèdia *Eumènides* d'Èsquil,² quan Orestes acudeix a consultar al santuari de Delfos, Apol·lo li ordena que, després de purificar-se, es dirigeixi a Atenes a posar-se sota la protecció de la deessa Atena. Allà és jutjat pel tribunal de l'Areòpag instaurat a tal fi per Atena i que esdevindrà en endavant l'encarregat de jutjar els crims de sang. Absolt del seu crim gràcies a la intervenció d'Apol·lo i al vot d'Atena, s'allibera per fi de la persecució de les Erinis.

---

¹ Quan els grecs es van congregar per atacar Troia van reunir a la ciutat portuària d'Àulida, en Beòcia, l'estol més gran que havia vist mai Grècia. Mil naus plenes de coratjosos guerrers, comandats pels més poderosos reis de Grècia, es disposaven a navegar cap a Troia. Només esperaven un vent favorable que inflés les veles. Però el vent no bufava i hom va consultar l'endeví Calcant. Aquest anuncià que Agamèmnon, el suprem comandant de les tropes gregues, havia ofès la deessa Àrtemis, quan, després d'abatre un cèrvol, es jactà que ni la mateixa deessa de la caça era millor caçadora. Per tant, ara Àrtemis demanava, per deixar sortir la flota, que el sacrifici d'Ifigenia, una de les filles d'Agamèmnon. Com és natural, de primer el seu pare s'hi negà, fins que, pressionat pels altres cabdills, hagué de consentir. Enganyant la seva esposa Clitemnestra, va fer venir Ifigenia amb el pretext de casar-la amb Aquil·les, i així, obeïnt els designis d'Àrtemis, Ifigenia fou sacrificada. Llavors el vent no va trigar a aixecar-se i els grecs partiren en direcció a Troia.

² Les *Eumènides* forma part de l'*Orestia*, l'única trilogia tràgica que ens ha arribat sencera. Les tres tragèdies que la componen estan basades en el mite de la mort d'Agamèmnon i la venjança d'Orestes:

- *Agamèmnon*: el comandant de l'expedició grega contra Troia, el rei Agamèmnon, torna a Argos després de destruir Troia, i és assassinat per la seva esposa, Clitemnestra, i el seu amant Egist.
- Les *Coèfores*: per ordre del déu Apol·lo, el fill d'Agamèmnon, Orestes, ajudat per la seva germana Electra, venja el pare matant la seva pròpia mare.
- Les *Eumènides*: les Fúries, divinitats de la venjança i dels remordiments, persegueixen Orestes, que cerca refugi a Atenes, on la deessa Atena funda el tribunal de l'Areòpag per jutjar-lo. Finalment Orestes és absolt.